

Testy speciálních schopností, znaností a dovedností

3.4.2015

Testy speciálních schopností, znalostí a dovedností

- Poměrně rozsáhlá skupina testových metod, jež jsou zaměřené:
 - na hodnocení různých dílčích schopností, které mohou ovlivňovat celkový výkon v určité oblasti, např. ve školní práci, v určité profesi...
- Tyto testy umožňují vytvořit individuální profil těchto specifických schopností.
- Každý jedinec má jinou, individuálně typickou strukturu schopností, v níž se setkáváme s nápadnostmi, nerovnoměrnostmi, někdy i s většími výkyvy – vyrovnaná úroveň všech dílčích schopností je mnohem vzácnější.
- Tyto testy používáme vždy jako součást testové baterie!

Percepční testy

- **A: Testy zrakové percepce**
 - Reverzní test
 - Modifikovaný reverzní test pro předškolní děti
 - Rekogniční test reverzní tendence
 - Test diskriminace tvarů
 - Vývojový test zrakového vnímání
- **B: Testy sluchové percepce**
 - Zkouška sluchové diskriminace
 - Zkouška sluchové analýzy a syntézy
 - Test sluchové analýzy pro předškolní děti
- **C: Testy percepční zátěže**
 - Stroopův test percepční zátěže

Testy zrakové percepce

- Zraková percepce dozrává na konci předškolního věku na úroveň, jež je nezbytná pro učení čtení a psaní.
- Po 6. roce zralost očních pohybů a ovládnutí oční čočky – nezralé děti mají problémy s diferenciací detailů, nemohou dostatečně vnímat \Rightarrow přeskakují od jednoho detailu ke druhému, nedokáží zaměřit pohyb očí např. na řádek textu.
- Postupně se rozvíjí i schopnost diferencovat polohu obrazce – nejdříve horizontální poloha (uvědomí si rozdílnost obrácených tvarů, již u předškolních dětí) a kolem 6-7 let vertikální poloha.
- Hodnocení úrovně zrakové percepce je součástí mnoha testových metod – kresebných testů a neverbálních zkoušek inteligence, např. Test obkreslování obrázků, Bender-Gestalt test, Raven, Symboly z WISC-III.
- Potíže v oblasti zrakového vnímání – opožděný či nerovnoměrný vývoj, specifické narušení příslušných oblastí CNS, resp. jejich koordinace.

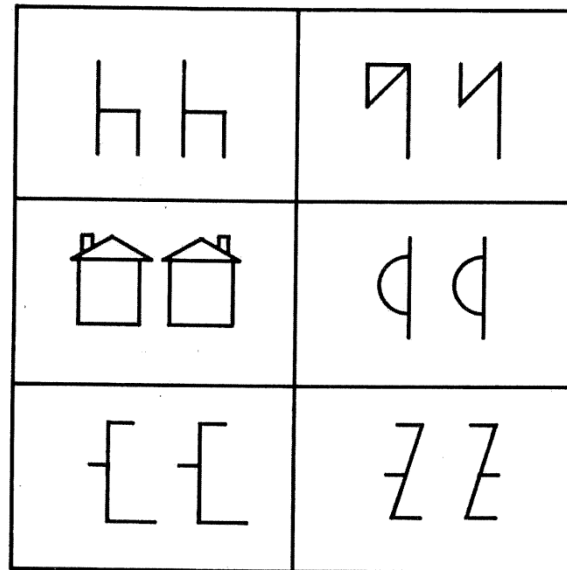
Reverzní test

- Česká úprava M. Malotínové 1968 Edfeldtova reverzního testu, normy pro děti ve věku 5-8 let.
- Obsahuje 4 x 21 položek
- Zachytí schopnost:
 - diferencovat obrácené a otočené tvary
 - rozlišovat polohu nahoře a dole
 - vpravo vlevo
 - a tvarové rozdíly
- Dítě označí ty dvojice obrazců, které se liší; délka administrace není omezena (možno použít jen polovinu testu); individuálně i skupinově.
- *Užití:* při posouzení školní zralosti, diagnostice poruch učení a ADHD.

REVERZNÝ TEST

PRIEZVISKO A MENO PŘÍJMENÍ A JMÉNO		DÁTUM NAR. DATUM NAR.		VEK VEK
BYDLIŠKO BYDLIŠTĚ		DÁTUM VYŠETR. DATUM VYŠETR.		
HS	CHYBY	ČAS	VS	
POZNÁMKY				

PŘÍKLADY - PŘÍKLADY

© PSYKOLOGIFÖRLAGET AB, SWEDEN, 1954

© PSYCHODIAGNOSTIKA, spoločnosť s r.o., Bratislava, 1992

Modifikovaný reverzní test pro předškolní děti

- Adaptace metody L. Schürerové (1977) – úprava I. Eisler a V. Mertin (1980)
- 2x36 položek, individuální administrace, není časově omezen.
- Hodnocení školní zralosti, v klinické i poradenské praxi.

Rekogniční test reverzní tendence

- Zápotočná, 1990, normy pro děti 5,5 – 8,5 let.
- Metoda je reakcí na nedostatky Edfeldtova reverzního testu.
- Využívá mechanismus znovupoznání – tendence k reverzím vzniká jako důsledek zhoršené schopnosti rozlišovat pravo-levou orientaci znaků při jejich znovupoznávání.
- Problém dle autorky není v percepci, ale v paměti.
- 15 úkolů, 1 zácvičný; každá položka=jedna předloha - prezentace 3 vteřiny, rekognice 2 obrazce identické a 10 odlišných.
- Individuálně i skupinově.
- Při vyšetření školně nezralých dětí, při dif. dg. specifických poruch učení a dětí s organickým postižením CNS.

Test diskriminace tvarů

- Švancara, 1976; normy pro 9 - 18 let
- Autor metodu charakterizuje jako výkonový test (navazuje na obdobné metody jako Bourdonův škrtací test).
- 1250 obrázkových podnětů po 50 ve 25 řádcích, tvary 5 typů v různé poloze.
- Dítě má přeškrtnat všechny obrázky jednoho určitého typu, práce je časově limitovaná.
- Získáme informace o úrovni rychlosti a přesnosti zrakové percepce. Křivka výkonu.
- Diagnostika poruch pozornosti, poruch zrakové percepce, dif. dg. specifických poruch učení.
- Individuální administrace.

Vývojový test zrakového vnímání

- Frostigová, u nás 1972
- Obsahuje 5 subtestů, které zachytí 5 dílčích schopností:
 - vizuomotorickou koordinaci
 - rozlišení figury a pozadí
 - konstantnost tvaru
 - poloha v prostoru
 - prostorové vztahy
- Tyto dílčí schopnosti jsou potřebné i pro školní práci.
- Spíše individuálně, hravá forma, administrace 30-40 min.
- *Hodnocení:* Výsledkem je percepční kvocient, profil percepčních schopností.
- *Metoda nebyla standardizována na naši populaci.*
- Především pro hodnocení školní zralosti, pro dif. dg. specifických poruch učení, hodnocení dětí s organickým postižením CNS, pro děti s ADHD.
- <https://www.youtube.com/watch?v=IGhFSX8bLZs>

Testy sluchové percepce

- Sluchové vnímání dozrává mezi 5. a 7. rokem.
- 6leté dítě dovede rozlišovat všechny fonémy mluvené řeči rodného jazyka.
- Rozvoj sluchové percepce je stimulován každodenní zkušeností.
- Sluchová diferenciacce závisí i na dobrém zvládnutí jazyka – nejde jen o sluchovou percepci, ale i způsob vnímání řeči.
- Významnou složkou je schopnost analýzy a syntézy, ta se více rozvíjí až ve škole. Rozvoj těchto schopností je závislý i na pozornosti – podněty mají omezené časové trvání.

Zkouška sluchové diference

- Autor J. M. Wepman (1960), česká úprava Matějček (1993)
- Posouzení schopnosti dětí sluchově rozlišovat zvuky mluvené řeči – rozlišení, zda je dvojice bezesmyslných slov stejná, či nikoli; podněty se liší v jedné hlásce (19 dvojic, např. dynt-dint, bram-pram, vžde-všte, tost-tost).
- Pro děti od 5 let, u starších 8 let jen při podezření na SPU.
- Není standardizace, jen kvalitativní vyhodnocení.
- Diagnostika školních potíží, u dětí s organickým postižením CNS.

Zkouška sluchové analýzy a syntézy

- Je součástí Moseleyovy testové baterie k dg. poruch učení a psaní (1976), česká úprava Matějček (1993).
- Sluchová analýza: Dítě má poznat, z jakých hlásek je slovo složeno a určit jejich správné pořadí.
- Sluchová syntéza: Dítě má z izolovaně prezentovaných hlásek složit slovo.
- Vždy dvě alternativní sady po 10 slovech.
- Pro děti od 5 let, u dětí starších 8 let jen při podezření na SPU.
- Není standardizace.
- Diagnostika školní zralosti, školsky neúspěšné děti, podezření na SPU, i v případě dětí s organickým postižením CNS.

Test sluchové analýzy pro předškolní děti

- Jednodušší varianta upravená Eislerem a Mertinem (1980).
- Dítě má pouze určit, zda dané slovo obsahuje nějakou konkrétní hlásku.
- 15 slov
- Pro děti od 5 do 6 let jsou orientační standardizované normy (malý vzorek pražské populace).

Testy percepční zátěže

Stroopův test percepční zátěže

- J. R. Stroop (1935), přepracoval Thurstone, existuje několik modifikací testu.
- Slovenská úprava se standardizací – J. Daniel (1983).
- *Obsahuje:*
 - 1. tabule obsahuje slova, která označují barvy (proband má číst slova)
 - 2. tabule obsahuje barevné obdélníky (úkolem je jmenovat barvy)
 - 3. tabule obsahuje slova napsaná různými barvami (úkolem je jmenovat barvy, nebo střídavě číst slovo a jmenovat barvu)

- *Hodnocení:*
- hodnotí se čas a počet chyb, normy jsou dány ve stenech.
- 1. tabule: měříme dobu k přečtení všech slov – získáme S skór (osobní tempo)
- 2. tabule: měříme čas vyjmenování barev všech obdélníků, získáme F skór (faktor percepce)
- 3. tabule: měříme čas k přečtení celé tabule, který dává SF skór (faktor percepční zátěže)
- 4. subtest: z času můžeme zjistit SFS skór (zvýšená zátěž – čistý interferenční faktor).

Hodnocení motorických schopností a laterality

- Dosažení určité úrovně motorických schopností, zejm. jemné motoriky
 - je důležitým předpokladem školní úspěšnosti;
 - může ovlivňovat postavení dítěte ve vrstevnické skupině;
 - v pozdějším věku volbu profese;
 - je důležité i pro diagnostiku ve vztahu k různým poruchám CNS.

Škála Oseretzkého

- Oseretzký (1923), Rusko, metoda jako celek je nyní málo užívaná.
- Je koncipována obdobně jako Stanford-Binetův test, děti určitého věku by měly zvládnout soubor několika úkolů.
- *Za ukazatel motorického vývoje považuje autor koordinaci, přesnost a spojení různých pohybů.*
- Test byl několikrát přepracován. Jeho nejnovější verzí je americká úprava z roku 1978:
- **Bruininks-Oseretzky Test of Motor Proficiency**
- (Anastasi, Urbina, 1997), určený pro děti od 4,5 do 14,5 let. V současnosti se příliš neužívá.
- Obsahuje 8 subtestů, celkem 46 úloh zaměřených na přesnost, koordinaci a spojení pohybů. *Zahrnuje jemnou i hrubou motoriku.*
- *Hodnocení:* komplexní skór jemné motoriky, hrubé motoriky, celkový skór.
- Při podezření na opožděný motorický vývoj, diagnostika dětí s ADHD a SPU.
- <https://www.youtube.com/watch?v=OoLVGbFIMnk>

Orientační test dynamické praxe (OTDP)

- Míka (1982)
- Screeningový test pro děti s vývojovým opožděním motorickým nebo komplexním, převážně organické etiologie.
- Metoda vychází z Lurijovy neuropsychologické diagnostiky.
- Navazuje na testy motorického vývoje i na test Oseretzkého.
- *Obsahuje* celkem 8 položek zaměřených na pohyby:
 - rukou,
 - nohu,
 - a jazyka.
- Pohyby předvedeme jen jednou a dítě je má napodobit.
- *Hodnocení*: percentily a hodnocení kvalitativní.

Jiné možnosti vyšetření motoriky u dětí předškolního a mladšího školního věku

- je možné užít řady metod, které jsou např. součástí různých testových baterií
- sledujeme i celkovou pohyblivost dítěte (hyperaktivita, hypoaktivita..)
- a obratnost (např. při oblékání, při práci s materiálem.....)
- **Metody:**
 - Házení a chytání tenisového míčku (Žlab, 1960): hodnocení motoriky a senzomotorické koordinace.
 - Kresebné zkoušky, psaní (jemná motorika)
 - Stavby z kostek, navlékání korálků, skládání, řezání papíru...

Test ohýbání drátu

- Lienert (1961), Perichotová (1976), normy jsou vypracovány pro věk 14-17 let.
- *Hodnocení:*
- Je zaměřeno na zhodnocení manuální zručnosti.
- Výsledkem je výrobek, posuzovaný podle 6-ti kritérií (dodržování rovnosti, délek...)
- Skóry převedeme na percentily.
- *Užití:* v profesním poradenství, u lidí s jazykovým handicapem - uprchlíci, sluchově postižení, zde může být mírou praktické inteligence.

Zkouška laterality

- Zkoušek laterality bylo vytvořeno hodně, nejobsáhlejší z nich je Iowaský soubor, který má 120 položek.
- K lateralizaci dochází postupně:
 - základem je funkční, příp. strukturální diferenciacce jednotlivých oblastí mozkových hemisfér
 - tento vývoj je předpokladem lepšího rozvoje funkce dominantního orgánu.

U nás nejvíce užívaná je **Zkouška laterality: Matějček, Žlab (1972)**.

– Je zaměřena na *hodnocení laterality horních a dolních končetin, očí a uší*.

- **Hodnocení:**
 - výpočet koeficientu pravorukosti
 - určení typu laterality (vyjadřuje vztah dominance ruky a oka).
- *Užití:* při vyšetření školní zralosti, diagnostice poruch učení, neurologických postižení (ADHD, DMO...).

HODNOCENÍ POZORNOSTI

- Pozornost umožňuje zaměření na určitý obsah, jeho udržení po určitou dobu (tenacita) i přesun na jinou oblast (flexibilita).
- Vývoj pozornost:
 - Koncentrace pozornosti se zlepšuje na počátku školního věku (významný aspekt školní zralosti) – délka soustředění je omezená (7 let – 7-10 min., 10 let – 10-15 minut).
 - Selektivita pozornosti (rozlišení podstatných a nepodstatných podnětů) se zlepšuje kolem 8. roku.
 - Distribuce (schopnost rozdělovat pozornost) – dozrává v 8-9 letech.
 - Flexibilita se zlepšuje asi v 9-10 letech.

HODNOCENÍ POZORNOSTI

- Vývojově podmíněné problémy v oblasti pozornosti se projeví již v mladším školním věku potížemi v učení, nápadnostmi v chování.
- Později vzniklé poruchy pozornosti, které se rozvinou v průběhu dětství a dospívání, mohou signalizovat závažnější problém (poškození mozku – úraz, otrava, EPI), ale mohou narůstat i v rámci rozvoje úzkostné poruchy.
- V rámci volby studijního či profesního zaměření.

Číselný čtverec

- 1. vydání 1926 Schulte; pro děti Jirásek (1975) s normami od 8 let (dnes jsou ale zastaralé).
- Měří úroveň koncentrace a distribuce pozornosti, schopnosti odolávat zátěži, případně i unavitelnost (prostřednictvím času v deseti pokusech).
- *Pracovní metoda*: seřazení čísel
- *Hodnocení*:
 - křivka výkonu
 - průměrné hodnoty výkonu v 1. a ve 2. polovině
 - průměrný čas pokusu
 - kvalita chyb.
- Klinická a poradenská praxe. Primárně pro dif.dg. dětí s neurologickým onemocněním, ADHD.

Číselný obdélník

- Složitější varianta číselného čtverce.
- Doležal, Kuruc a Senka (1971).
- Hodnocení vizuálního postřehu.
- Tabule s čísli od 1 do 100, čísla černou barvou mají vedle sebe čísla v červené barvě. Probandovi jsou nadiktována 3 čísla, které musí ve stanoveném limitu najít a červená čísla vedle nalezených černých čísel zapsat do záznamového archu.
- Pro děti od 15 let, metoda je standardizovaná.
- HS převedeme na VS.
- Lze hodnotit i pracovní tempo a míru soustředěnosti na mechanickou činnost.
- Dif. dg. pacientů s podezřením na neurologické postižení.

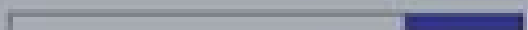
Test koncentrace pozornosti

- Tzv. škrtací test, hodnocení koncentrace pozornosti.
- Kučera (1980)
- Pro děti od 15 let, především pro profesní poradenství.
- Porovnávají se znaky na levé straně testovacího archu se znaky na pravé straně a škrtají se ty, které nejsou shodné.
- Forma A, B, C. Časový limit 4,5 minuty.
- Individuálně i skupinově.
- Posouzení psychomotorického tempa, kvality pozornosti, míry přesnosti výkonu a sklonu k chybovosti

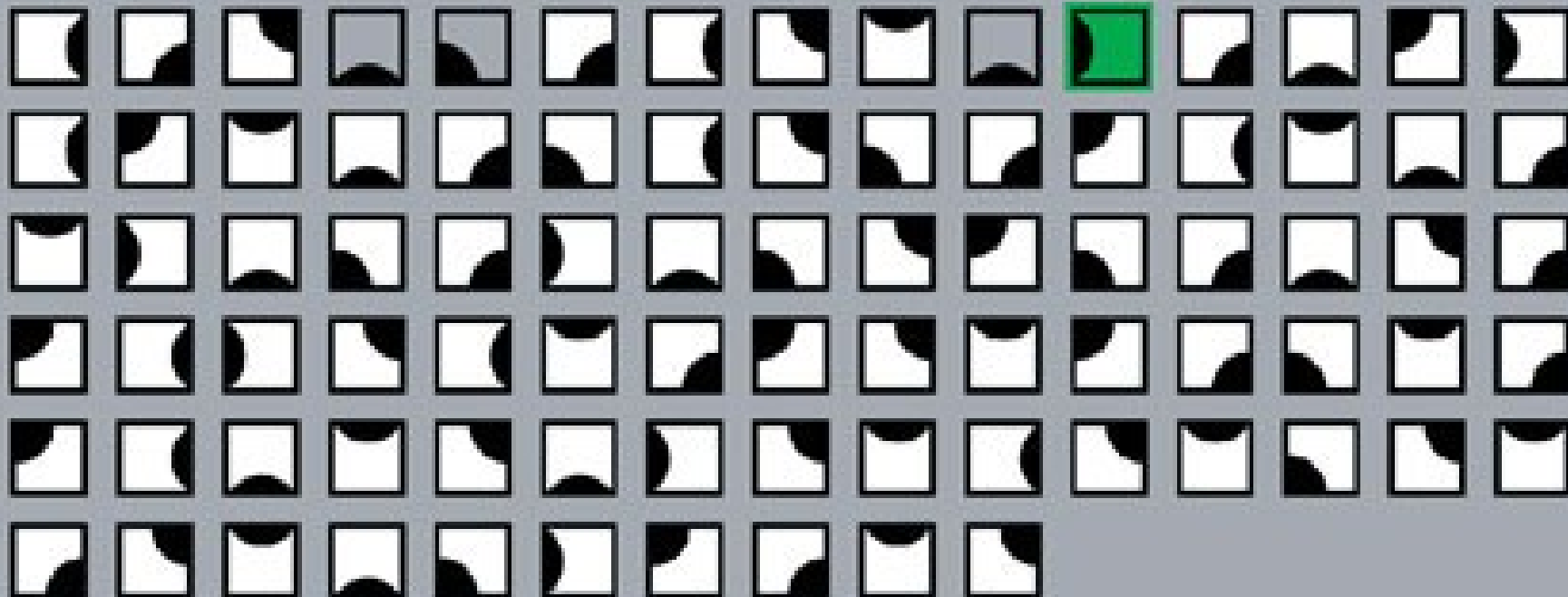
Bourdonův test

- Bourdon (1895), česká úprava Kurc, Senka a Čečerem (1972)
- Neverbální výkonová metoda primárně zaměřená na hodnocení pozornosti, přesnosti percepce a PM tempa.
- List má 30 řádků s 8 typy čtverečků, pro každý řádek je limit 50 s. – hledají se a vyškrťávají znaky.
- Hodnotí se stabilita výkonu v čase, křivka výkonu, frekvence chyb.
- Především profesní poradenství – úroveň a kvalita pozornosti, výkonové charakteristiky probanda, styl práce.

12

Zbývá řádků: 30

Ano

Zpět

Ne

Test cesty (Trail Making Test, TMT)

- Původně součást armádních zkoušek (1944), česká verze (určená pro děti – normy pro děti 9 – 15 let) upravena v r. 1995 – Preiss a Panamá.
- Posouzení PM tempa, zrakové percepce, vizuomotorické koordinace a pozornosti (cílená koncentrace část A, flexibilita pozornosti část B).
- Je velmi citlivý na aktuální psychický stav.
- Hodnotí se čas potřebný ke správnému řešení – lepší výkon je ten rychlejší s menším počtem chyb.
- Diagnostika poruch učení, emoční poruchy, dg. organického poškození CNS.

Test pozornosti d2

- Brickenkamp a Zillmer, 60. léta Německo, česká úprava Balcar (2000).
- Individuálně i skupinově, tzv. škrtací test.
- Normy: 9 – 60 let
- Hodnotí koncentraci a stabilitu pozornosti – SPU, ADHD, děti s neurologickými problémy; profesní poradenství.
- Celkový výkon, Výkon soustředění, chyby opomenutí, chyby záměny.

Jiné možnosti hodnocení pozornosti u dětí

- **Symbols WISC III**

- měří stejně jako metody předchozí: zaměření pozornosti, míru koncentrace, stabilitu pozornosti, odolnost vůči zátěži a stereotypii.

- Jinou informaci poskytují metody, které zjišťují kapacitu pozornosti, spojenou s krátkodobým učením:

- **Mohou to být subtesty testů: S-B test, Wechsler:** Opakování vět, Opakování čísel (i pozpátku).

- Opakování řady slabik, krátkých nesmyslných slov.

HODNOCENÍ PAMĚTI

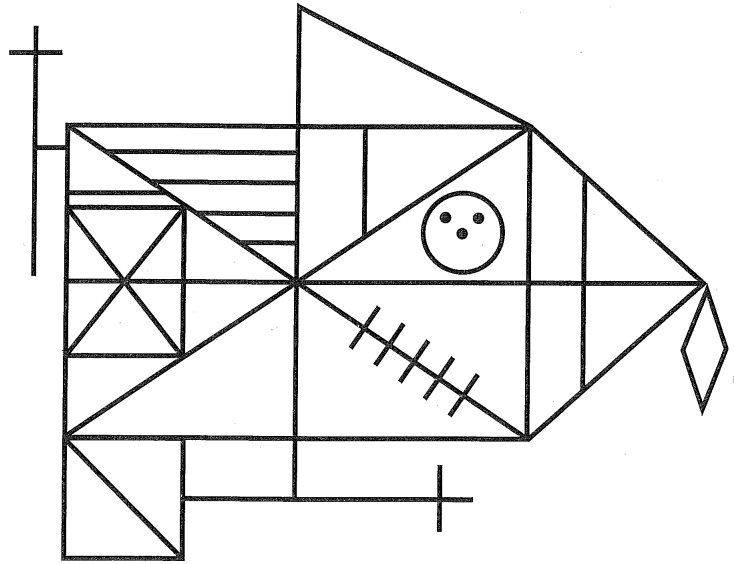
- Nepřímo je možno paměť hodnotit z výsledků v jiných testech: z rozsahu informovanosti, slovníku, z rozhovoru.
- Paměťové funkce se intenzivně rozvíjejí ve školním věku, mezi 6-12 lety.

Hodnocení paměti

- Testy neverbální paměti
 - ROCF
 - Bentonův test
- Testy verbální paměti
 - Paměťový test verbálního učení
 - Verbální paměťová zkouška pro děti
- Komplexní paměťové testy
 - Test zrakově-sluchového učení
 - Paměťový test LGT-3
- Hodnocení metapaměti
 - Škála aktuální paměti (ŠAP)

Rey-Osterriethova komplexní figura (ROCF)

- A. Rey (1941), rozpracoval P. A. Osterrieth (1945), slovenská standardizace Košč a Novák (1980, příručka 1997).
- Hodnocení vizuální percepce, senzomotorických dovedností, pozornosti a paměti.
- Metoda práce:
 - obkreslení složitého obrazce, bez časového limitu
 - reprodukce obrazce (po třech minutách), bez časového limitu.
- *Hodnocení:*
 - správnost kopie i reprodukce
 - doba kreslení
 - pracovní styl
 - detaily.
- *Užití:* Je široké, např. při diagnostice poruch učení, organického postižení CNS, je také součástí neuropsychologických baterií (exekutivní funkce..).

Bentonův test

- Benton, 1945, modifikovaná varianta Spreen, s normami od 7 let.
- Zachytí poruchy vizuální pozornosti a paměti.
- Má dvě formy
 - kresebná: reprodukce obrázků (3 série po deseti předlohách)
 - pasivně selektivní: vybírá ze 4 alternativ totožnou s předlohou
- *Hodnotí se:*
 - správnost a přesnost obrázků
 - zachycení podstatných znaků
 - analýza kvality.
- *Užití:* diagnostika organického postižení mozku, výukové obtíže.

Paměťový test verbálního učení

- Preiss (1994), navazuje na práci Reye (1958).
- Má normy od 9 do 14 let.
- Metoda práce:
 - bezprostřední vybavení předčítaných slov (5x)
 - oddálené vybavení po interferenci (sada jiných slov)
 - vybavení oddálené (30 min.)
- *Hodnocení:*
 - souhrnný hrubý skór krátkodobé verbální paměti
 - počet chyb
 - počet opakování již uvedených slov (míra rigidity).
- *Užití:* diagnostika dětí s organickým postižením, poruchami učení, emočními problémy.

Verbální paměťová zkouška pro děti

- Podle Žlabovy práce, Tumpachová, 1993.
- Metoda:
 - opakování čísel (5 subtestů)
 - vlastních jmen,
 - podstatných jmen,
 - přídavných jmen,
 - vět.
- *Zkouška nebyla standardizována.*

Test zrakově sluchového učení

- Komplexní paměťový test.
- Monroevá, adaptace Eisler, Mertin (1980).
- Určeno pro předškolní děti.
- Zachytí kvalitu asociačního, zrakově-sluchového učení.
- Pracovní metoda:
 - učení se názvům (slabikám) bezesmyslných obrázků (celkem 5 karet).
- *Hodnocení:* standardizace je orientační, diferencuje jen v pásmu průměru.

LGT-3

- Komplexní paměťový test
- Bäumler, úprava Maršálová, Hrabovská , Mesárošová (1986), má normy od 13 let.
- Měří verbální, neverbální a vizuální střednědobou paměť, částečně i učení.
- Testová baterie, obsahuje 6 subtestů:
 - plán města
 - slovíčka (turecká)
 - předměty
 - telefonní čísla
 - stavba
 - firemní značky
- Pracovní metoda: učení, po 12 – 14 min. zkouška.
- *Hodnocení:*
 - celkový skór /souhrnné zhodnocení paměťových schopností/
 - verbální a neverbální skór
 - hodnocení kvalitativní

Hodnocení metapaměti

- Hodnocení vlastní paměti, tato schopnost se rozvíjí až na 2. stupni ZŠ.

ŠAP

- Ruisel, Müllner, Farkaš (1986), má normy od 14 let.
- Zjišťuje hodnocení vlastní paměti, názor na problémy se zapamatováním a zapomínáním.
- Obsahuje 56 takto zaměřených položek.
- *Hodnocení:*
 - vážený skór zapomínání
 - zapamatování
 - skór obecných paměťových schopností.
- *Užití:* v poradenské praxi - při profesní orientaci; v klinické praxi - ve vztahu k adekvátnosti sebehodnocení.

Jiné možnosti vyšetření paměti:

- Paměť lze posuzovat přímo nebo nepřímo (prostřednictvím jiných činností).
- **Subtesty Stanford-Binetova testu**
 - (opakování čísel, vět, vyprávění obsahu povídky, kresba obrazce z paměti...)
- **Knoxovy kostky** (subtest testu Grace Arthurové)
 - (neverbální paměť)
- **Subtesty Wechslerova testu**
 - (opakování čísel, symboly, informace, slovník, doplňování obrázků).

Hodnocení řeči a jazykových schopností

- *Rozvoj řeči závisí na dispozicích i na úrovni slovní stimulace.*
- Rozlišujeme:
 - sémantickou složku (rozsah a kvalita slovní zásoby - aktivní a pasivní)
 - syntaktickou složku (znalost a užití gramatiky)
 - fonologickou složku (formální stránka, znění hlásek a řeči celkově)
 - pragmatická složka (komunikační využití).
- Předpokladem školní úspěšnosti je odpovídající úroveň vývoje řeči.

Obrázkově slovníková zkouška

- Kondáš (1972), vychází s testu Phenix Key Cards (Strait), pro děti 5 – 7 let
- Měří: pasivní slovník
- Obsahuje 30 obrázků, dítě má říci co na nich je.
- *Hodnocení:*
 - vážené skóry
 - hodnocení kvalitativní
- *Užití:* Při vyšetření školní zralost, při školském selhání, u dětí výchovně zanedbaných, mentálně postižených.

Heidelberský test řečového vývoje (HSET)

- Grimmová, Scholer (1978, 1991), 4 – 9 let
- *Komplexní vývojový test jazykových schopností.*
- Měří: řečově-lingvistickou složku a využití řeči (pragmatiku).
- Obsahuje 6 subtestů:
 - větná struktura
 - morfologická struktura (jednotné, množné číslo, odvozená slova.....)
 - větný význam (oprava nesprávných vět....)
 - slovní význam (ke 3 slovům vymyslet 4....)
 - interakční význam (pojmenovat osobu podle...)
 - interakční úroveň (rekonstrukce zapamatované pohádky).

- *Hodnocení (je poměrně náročné):*
 - komplexní míra úrovně řečového vývoje
 - profil řečových schopností – nedostatky
- *Užití:* pokud je zvýšené riziko opožděného vývoje řeči; jako základ pro terapii, zejm. logopedickou; vyšetření školní zralosti.

Diagnostika jazykového vývoje

- Baterie pro posouzení vývoje jazykových znalostí a dovedností dětí předškolního věku.
- Seidlová-Málková, Smolík, 2014
- Spíše screeningová metoda
- Část fonologická a gramaticko-lexikální, každá má 5 subtestů.
- Fonologické: Rozpoznávání slabik, Skládání slabik, Rozpoznávání hlásek v pseudoslovech, Rychlé jmenování obrázků, Opakování pseudoslov
- Gramaticko-lexikální: Slovník, Morfologie, Porozumění větám, Posouzení gramatičnosti, Opravování vět
- Normy od 3;6 do 5;5 let.

DIAGNOSTIKA ŠKOLNÍCH SCHOPNOSTÍ A DOVEDNOSTÍ

- Tyto metody jsou určeny především pro vyšetření dětí neúspěšných ve škole.
- Zkouška čtení
- G-test porozumění obsahu čteného textu
- Čtecí diskriminační test
- V-test
- Zkouška mluvnických dovedností
- Didaktické testy
- Kalkulia, Kalkulia III, Barevná kalkulie
- Číselný trojúhelník

- **Podrobný popis všech těchto metod v „Psychodiagnostika dětí a dospívajících“ (Svoboda, Krejčířová, Vágnerová) – zde uvedeme jen některé z nich.**

Zkouška čtení

- Matějček (1987), restandardizace 90. léta.
- *Nedostatky ve čtení mohou být důvodem celkového neúspěchu ve škole.*
- Obsahuje: 8 standardizovaných textů stoupající obtížnosti (od poloviny 1. třídy až po 6. třídu).
- Dítě čte jen 3 minut, zaznamenáváme, kam se v textu dostalo po minutě a v kontrolním textu též zaznamenáváme chyby. Po přečtení se ptáme o čem text byl.
- Použití: zejm. dg. dyslexie
- *Hodnocení:*
 - čtenářský kvocient (rychlost, přesnost čtení)
 - porozumění textu.

Kalkulia (I, II) - zkouška matematických schopností

- Košč (1968), s normami pro starší školáky.
- Zjišťuje úroveň předpokladů matematických schopností, manipuluje se symboly (ne s čísly).
- Pracovní metoda: úkoly po stu kroužcích a černých tečkách, úkolem je zjistit počet teček (včetně nalezení pravidla, které by práci usnadnilo).
- *Hodnocení.*
 - matematický kvocient
 - známka 1-5.

Kalkulia III

- Novák (1997)
- Testová baterie, určená pro děti od 8 let, (standardizace 9 – 12,5 let).
- Měří komplexní úroveň matematických schopností.
- Obsahuje: 7 subtestů hodnotící různé kompetence:
 - percepční faktory (třídění tvarů, rytmus...)
 - verbální faktory (číselné řady, porovnávání velikosti čísel..)
 - lexické faktory (čtení čísel, příkladů...)
 - prostorový a grafický faktor (číselný trojúhelník, Reyova figura...)
 - operacionální faktory (základní číselné operace..)
 - paměťový faktor (reprodukcí vizuálních podnětů...)
 - faktory matematického úsudku (množiny, slovní úlohy...)
- *Hodnocení:*
 - orientační matematický kvocient
 - kvalitativní analýza
- *Užití:* diagnostika dyskalkulie.

Barevná kalkulie

- Novák, nejnovější varianta s normami pro děti od 7 do 11 let.
- Vychází z Kalkulie I a II, barevné odlišení zdůrazňuje symetrii rozložení kroužků a teček.

HODNOCENÍ SOCIÁLNÍCH DOVEDNOSTÍ

- *Socializace je důležitou složkou vývoje osobnosti dítěte.*
- Příčinou nedostatků mohou být:
 - nedostatečné předpoklady (např. celkově opožděné dítě)
 - různé vnější vlivy (sociokulturní faktory, nepodnětné prostředí, výchovné zanedbávání, týrání)

Vinelandská škála sociální zralosti

- Doll, 30. léta minulého století: Škála vznikla jako nástroj měření mentálně postižených pacientů.
- Česká úprava Kožený (1965), má normy od 3 do 9 let.
- Obsahuje položky rozdělené do 8 kategorií:
 - obecná soběstačnost
 - soběstačnost v jídle
 - oblékání
 - samostatnost dítěte
 - činnosti, které zvládne
 - způsob komunikace
 - úroveň motoriky
 - sociální adaptace
 - Např.: Zapíná si oděv. Obsluhuje se sám na toaletě. Dovede se obsloužit u stolu.

- *Hodnocení:*
 - pozorování
 - informace od osoby, která o dítě pečuje
 - HS převedeme pomocí grafu do určitého pásma normy
 - kvalitativní hodnocení
- *Užití:* diagnostika dětí mentálně, smyslově, pohybově a výchovně zanedbaných.

Vineland Adaptive Behavior Scales (VABS)

- poslední revize provedena v USA, Harrison (1985), určená pro věk od 18 měsíců po dospělost.
- Hodnotí běžné projevy chování a dovedností formou posuzovacích škál.
- Obsahuje 6 subškál:
 - komunikace
 - běžné dovednosti (sebeobsluha, domácí činnosti...)
 - socializace (chování ke druhým, vztahy...)
 - motorické schopnosti (hrubá a jemná motorika)
 - adaptivní chování (souhrnné hodnocení výše uvedených oblastí)
 - maladaptivní chování (souhrn všech nežádoucích projevů)

- Je rozdělena do tří částí, které mohou být použity samostatně:
 - první dvě slouží pro rodiče a vychovatele jako podklad pro rozhovor
 - třetí je pro učitele (pro děti ve věku od 3 do 12 let)
- *Hodnocení:*
 - standardní skóry, percentily, steny
 - maladaptivní chování je hodnoceno jen kvalitativně.

Testy znalostí a obecné informovanosti

- Úroveň obecné informovanosti je závislá na učení i na stimulační kvalitě rodinného prostředí.
- Může být hodnocena v rámci vyšetření verbální rozumových schopností (např. subtest Vědomosti z Wechslerova testu).

Test duševního obzoru a informovanosti (DOI)

- Jirásek (1953), náhražka tehdy zakázaných testů inteligence, 8 – 13,6 let
- Měří: základní informovanost.
- Obsahuje 40 otázek stoupající obtížnosti.
- *Z výsledku je možné vysoudit:*
 - úroveň inteligence
 - podnětnost rodinného prostředí
- *Hodnocení:* kvocient podobný IQ

Test vědomostí předškolních dětí

- Nejnovější verze Matějček, Vágnerová (70. léta 20. stol.), určený pro věk 4 - 7 let
- Měří obecnou informovanost dětí předškolního věku.
- Obsahuje: 10 oddílů zaměřených na různé oblasti (rostliny, zvířata, domácí činnosti....).
- *Hodnocení:*
 - steny
 - IQ
- *Užití:* při vyšetření školní zralosti, dětí handicapovaných (porovnání verbálních a neverbálních technik).